

CHIȘINĂU – POTENȚIALĂ NESTEMATĂ A EUROPEI RĂSĂRITENE

Valeriu PRETULA,
IP „Liceul de Limbi Moderne și Management”

Totul începe în 1436, când, pentru prima oară în istoria Moldovei, se atestă un oraș nou, descris ca fiind un târg rural. Peste aproximativ 336 de ani, Constantin Râșcanu, ctitorul Bisericii „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, devine posesorul unei bune bucăți de pământ din sudul satului, numit atunci Visterniceni. Acest sat, cu un patrimoniu istoric valoros, nu este prezent astăzi pe harta mondială și, cu siguranță, nu a fost înghițit de un megalopolis al unei federații. Temelia acestuia a continuat să se mărească indiferent de situație.

Orașul este astăzi într-o țară istovită de lupte, ostilități și neglijiuri. O țară care, deși a fost victimă a numeroase fărâdelegi, nu a încetat lupta pentru existență și suveranitate. Astăzi, anticul Visterniceni a căpătat numele de Chișinău, iar în ceea ce privește reputația sa, orașul a primit rolul de capitală a Republicii Moldova, devenind, astfel, un centru cultural și economic primordial al întregii țări. Deși Republica Moldova se învecinează cu România și Ucraina, ea este lipsită de relief montan și acces la mare. Chișinăul este plasat la câteva sute de kilometri de capitalele țărilor vecine, însă nu rămâne nici pe departe în urma Bucureștiului și Kievului, ba chiar se prezintă drept o capitală de excepție, a cărei valoare constă nu numai în capacitatea sa economică, dar și în perenele sale tradiții, venerate și sărbătorite cu dăruire de majoritatea locuitorilor.

Chișinăul a avut rolul de capitală în mai multe perioade istorice. Respectiv, majoritatea populației a început să se stabilească la periferiile acestuia în speranța unui trai mai bun. În antichitate, pe meleagurile orașului trăiau diferite triburi geto-dacice. Atunci, între milenii IV și III î.Hr., aici dăinuia cultura Cucuteni-Tripolia. Aceasta a fost prima cultură prezentă în regiunea Chișinăului de astăzi, care preceda Sumerul și Egiptul Antic. Această civilizație primitivă nu dispunea de un arsenal vehement pentru a împiedica invaziile străinilor, însă, cu certitudine, reprezentanții ei aveau o erudiție vastă. Fiind ocupați cu agricultura și meșteșuguri, precum

olăritul și confecționarea uneltelor, cetățenii Chișinăului antic au dat naștere primei culturi cu un decor de imagini variate și figuri feminine decorate cu motive geometrice.

Începând cu 1456, Țara Moldovei devine vasală a Imperiului Otoman pentru câteva secole, până la 16 mai 1812, când teritoriul dintre Prut, Nistru și Marea Neagră este cedat Rusiei Țariste în cadrul Păcii de la București. În perioada vasalității otomane, la comanda statului suzeran, Chișinăul obține, pentru prima dată, statutul de capitală. Impactul perioadei respective este vizibil astăzi datorită elementelor bucătăriei turcești la numeroase restaurante din Chișinău.

Istoria este imprevizibilă. În timpul primei anexări a Basarabiei de Rusia Țaristă, autorităților de la Chișinău le sunt impuse trei regulamente: Regulamentul administrării provizorii a Basarabiei (1812), Așezământul Oblastei Basarabia (1818) și Așezământul de administrare a Basarabiei sau Regulamentul lui Voronțov (1828). Aceste documente se concentrau pe lichidarea lentă, dar sigură, a autonomiei Basarabiei. Chișinăul devine un important centru cultural și educațional în aceste limite cronologice. Se remarcă actuala clădire a Primăriei Chișinăului, fondată la finele sec. al XIX-lea, la inițiativa primarului Karol Ferdinand Schmidt, pentru Duma Orașenească a Basarabiei. Peste patru ani, proiectul a fost realizat cu succes de către Mitrofan Alexandrovici Elladi, însoțit de Alexandru Bernardazzi, utilizându-se stilul eclectic, neoclastic, în baza arhitecturii Renașterii italiene.

La 1 decembrie 1918, are loc cel mai important eveniment în istoria Basarabiei – Marea Unire. Deși Chișinăul își pierde statutul de capitală, are loc o renaștere a culturii naționale, specifică consolidării identității românești. La 1940, orașul devine capitala RSS Moldovenești, când se instaurează arhitectura sovietică târzie. Această perioadă oferă Chișinăului o multitudine de mozaicuri durabile, prezente până în ziua de astăzi.

De la Independența Republicii Moldova, Chișinăului i-au fost încercate capacitățile prin numeroase provocări datorită caracterului agricol predominant al economiei și nu numai. Inima Moldovei se dezvoltă continuu datorită reformelor introduse în economie, educație și administrație, orașul fiind gazdă a numeroase instituții culturale, muzee, teatre și evenimente artistice. De asemenea, acesta și-a păstrat caracterul multicultural, având

diverse comunități, care își aduc contribuția la mozaicul cultural al capitalei.

În ciuda acestor circumstanțe, nu istoria este cel mai important aspect al Chișinăului, ci oamenii. De secole întregi, pe ținuturile orașului au migrat mai multe grupuri etnice. Astăzi, spre exemplu, în oraș se regăsesc moldoveni, români, ucraineni, ruși și alte etnii. Indiferent de contextul migrării, acești oameni sunt dibaci și au forță să contribuie pe cât de mult posibil la prosperarea și renașterea capitalei. Adevărata splendoare a orașului rezidă în oameni, nu în obiecte neînsuflețite. Deși, într-adevăr, populația reprezintă mai multe tipuri umane cu viziuni și reflecții diferite asupra vieții, oamenii sunt adevărata bogăție a Chișinăului. Aceștia vor rezista oricărei provocări și se vor impune ferm oricărei nedreptăți. Ei reprezintă rezultatul unei lupte perene pentru supraviețuire împotriva celor mai iscușiți militari.

Totalitatea chișinăuienilor alcătuiește un alter ego a ceea ce pe harta mondială se numește Chișinău. Cu tot cu valori și vicii, acești oameni au fost darnici și extrem de binevoitori, iar astăzi suferă în urma poverii bunătații lor. Omul Chișinăului – suflet blând, uneori aprig – va zâmbi la bine și la rău, va sprijini pe cei dragi lui, va coopera pentru binele comun, se va opune imposibilului pentru a-și atinge scopurile, dar niciodată nu va învăța cu adevărat să se opună cu desăvârșire îndurării sale.

Un exemplu motivant pentru chișinăuieni ar trebui să fie cetățenii orașului Bruxelles sau locuitorii Vilniusului, care, deși au fost asupriți timp de secole întregi, au luptat pentru identitatea, limba și tradițiile lor. În același timp, aceste popoare au fost favorizate de situația politică, ce a făcut posibilă lupta pentru autogovernare. În mod paradoxal, locuitorii capitalei au învățat să-și respecte cultura compusă dintr-un ansamblu eclectic. Astăzi, atât tradițiile religioase (Crăciunul, Paștele), cât și evenimentele culturale anuale (precum Festivalul „Mărțișor”, Festivalul de muzică și gastronomie, Festivalul „Moldo Crescendo” ș.a.), sunt însoțite de expoziții, concerte și alte activități. Desigur, capitalele Europei Răsăritene, precum Minsk, Riga, Vilnius, Kiev, dispun de evenimente similare, poate chiar mai bogate. Chișinăul, spre deosebire de acestea, are o piață de desfacere mai restrânsă, o populație mai redusă, dar o implicare mai activă.

În ansamblu, profilul european al Chișinăului este foarte fastuos. Popoarele ce au străbătut aceste meleaguri au influențat

orașul cu bucătăria, cultura și invențiile lor. În direcție militară, acest popor nu a avut niciodată intenția de a cuceri, dar a putut rezista cuceritorilor și când era biruit de maghiari, ruși, leși, tătari și otomani, se ridica împotriva biruitorilor datorită spiritelor domnitorilor care, din păcate, nu au durat o veșnicie, iar absența acestora reprezenta primul pas spre declin. Poziția geografică a făcut imposibilă câștigarea războaielor de lungă durată și a asediilor. Cu toate acestea, poporul a devenit poarta creștinătății, luptând cu iscusință și dibăcie la nevoie. Chiar dacă acest oraș, utopic, este considerat astăzi doar un pion în jocul unui hegemon mai puternic, el întruchipează de fapt un viitor pilon al răsăritului.

În esență, Chișinăul nu este doar o capitală cu o istorie bogată și diversă, ci și un simbol al rezilienței și diversității culturale din Europa Răsăriteană. De-a lungul secolelor, acest oraș a fost martor la schimbări majore: de la influențele culturale ale triburilor geto-dacice, până la provocările și oportunitățile prezentului. Cu toate impedimentele și provocările, Chișinăul rămâne un centru maiestuos de cultură, educație și inovație, alimentat de contribuțiile valoroase ale comunităților sale diverse. Privind spre viitor, Chișinăul are potențialul de a deveni un pilon al Europei Răsăritene, cu o identitate unică și cu oameni dedicați, care luptă pentru emancipare națională și păstrarea tradițiilor culturale. Prin colaborare, integrare europeană și investiții în dezvoltare durabilă, Chișinăul poate să își valorifice resursele și să își consolideze rolul de nestemată a Europei Răsăritene, reprezentând un neam, o limbă, un grai.

CZU 821.135.(478)-4=135.1

PLEDOARIE PENTRU IDENTITATEA CHIȘINĂULUI EUROPEAN

*Artur MARINEAC,
cl. a XI-a, Liceul Teoretic „Lucian Blaga”*

Astăzi, una dintre marile speranțe, pe care și-o pun chișinăuienii, este că într-o zi orașul nostru, ca și întreaga țară, va deveni parte a Uniunii Europene. Dar Chișinăul nu va primi statut de capitală europeană peste noapte. În fața noastră stă un drum sinuos și dificil de a construi un oraș cu fața umană, de a forma în